

DE APPEL

ARTS CENTRE

Prins Hendrikkade 142
1011 AT Amsterdam
+31 20 625 56 51
www.deappel.nl

15

ARTISTIEK JAARVERSLAG

	2	INLEIDING
	4	TENTOONSTELLINGEN
		Overige presentaties en tentoonstellingen:
		LocusSolus
	12	NEVENACTIVITEITEN
		Performances
		Educatie
		Rondleidingen
		Zondagsschool
		Lezingen, debatten en Q&A's
		Fundraising events
		Research Programme
		Gallerist Programme (GP)
		Bibliotheek en archief
		Samenwerkingen, bruiklenen en giften
	26	OVERZICHT MEDEWERKERS EN BESTUUR
	28	SUMMARY

de Appel arts centre
Prins Hendrikkade 142
1011 AT Amsterdam
www.deappel.nl

Inleiding

Na jaren van positieve ontwikkelingen was het jaar 2015 een uitermate roerige periode voor de Appel arts centre, waarbij ze middenin een publiek debat kwam te staan over het functioneren van de instelling. Het was het jaar waarin het bestuur de beslissing nam om de samenwerking met directeur Lorenzo Benedetti op te zeggen, wat leidde tot een rechtszaak en een vurig debat over het hoe en waarom van deze beslissing, die voor de buitenwereld kwam als een donderslag bij heldere hemel.

Ondanks deze moeilijkheden en het dagelijkse functioneren zonder directeur, heeft de Appel een boeiend en veelzijdig programma neergezet. In totaal zijn er in 2015 een vijftal grote tentoonstellingen en meer dan vijftig activiteiten gerealiseerd, waaronder performances, lezingen, debatten, rondleidingen en events. Met dit uitgebreide publieksprogramma wist de Appel arts centre een breed en geïnteresseerd publiek naar de instelling te trekken, resulterend in 15.081 bezoekers.

De aandacht voor educatie in en reflectie op hedendaagse beeldende kunst kreeg in 2015 vorm binnen verschillende rondleidingen voor diverse doelgroepen, de zesdelige spoedcursus Kunst Nu en het educatieprogramma ART-VISIT, dat is gericht op het primair en voortgezet onderwijs.

Op het gebied van fondsenwerving vond in 2015 het benefietdiner plaats, dat de Appel arts centre jaarlijks organiseert in samenwerking met Witte de With Center for Contemporary Art in Rotterdam. Het benefietdiner en de bijbehorende veiling werden gehouden in Amsterdam-Noord.

Het Curatorial Programme bood in 2015 wederom ruimte aan een zestal deelnemers, die dit jaar afkomstig waren uit de Filipijnen, Israël, Italië, Letland, Nederland en Spanje. Ook vonden er twee research fellowships plaats, waarbij één alumnus van het curatorenprogramma gedurende een jaar aan de Appel arts centre verbonden is om een publieksprogramma samen te stellen. In samenwerking met Stichting Ammodo werd de heroriëntatie van de curatorenopleiding voortgezet en werden nieuwe internationale netwerken opgezet. Dit resulteerde onder meer in de voorbereidingen voor een internationaal symposium in Arles (Frankrijk), waarbij de Appel arts centre samenwerkte met het CCS Bard College (New York) en de LUMA Foundation. De internationaal vooraanstaande rol die de Appel arts centre al decennia speelt op het gebied van talentontwikkeling van jonge curatoren werd op deze manier verder versterkt en uitgebreid.

Naast dit Artistiek Jaarverslag 2015 beschikt de Appel arts centre over een Jaarverantwoording 2015, waarin in brede zin wordt gereflecteerd op de organisatie, het artistiek programma en de bedrijfsmatige aspecten waaronder het financiële reilen en zeilen.

Tentoonstellingen

De Appel arts centre organiseert een breed scala aan activiteiten, maar is in eerste instantie een instelling die hedendaagse beeldende kunst laat zien. Het instituut presenteert kunstenaars uit vrijwel alle disciplines, die de wereld vanuit diverse perspectieven en vraagstellingen benaderen. In 2015 resulteerde dit in vijf solo- en groepstentoonstellingen over diverse thema's en van uiteenlopende makers. Naast deze grote presentaties vonden zowel binnen de instelling als daarbuiten nog enkele kleinere presentaties plaats.

In het jaar 2015 ving ook een serie nieuwe archiefpresentaties aan, gepresenteerd onder de titel LocusSolus. LocusSolus is een ruimte voor het levend verleden en het bruisend heden van de Appel arts centre. Ontrafelend en dynamisch, in zwart-wit of full colour HD, toont LocusSolus de fundamenteën van de Appel, haar omgeving, het nu en alles daarna, om haar toekomst te verdiepen en te intensiveren. LocusSolus is te vinden in het souterrain van de Appel arts centre en open tijdens openingstijden van de tentoonstellingen.

Het jaar begon met *When Elephants Come Marching In*, een tentoonstelling waarin de invloed van de turbulente jaren zestig op de hedendaagse kunst werd verkend. De tweede tentoonstelling was een dubbelpresentatie van de Canadese kunstenares Melanie Gilligan en de Britse kunstenaar Michael Dean. Het werk *The Common Sense* van Gilligan vormde de laatste presentatie in het programma van oud-directeur Ann Demeester. Met *Qualities of Violence* van Michael Dean ving het artistieke tentoonstellingsprogramma van directeur Lorenzo Benedetti aan. Hierna volgde het eindproject van het CP 2014/2015, dat bestond uit twee projecten, *Spell to Spelling* ** *Spelling to Spell* en *Your Time Is Not My Time*. De zomertentoonstelling was van de Amerikaanse kunstenaar Michael E. Smith. Vervolgens volgde *Choses tuées*, de eerste institutionele solotentoonstelling van gelach en koop in Nederland. Het jaar werd afgesloten met de spraakmakende *Prix de Rome*, waarvan de winnaar dit jaar Magali Reus was.

Een groepstentoonstelling samengesteld
door gastcurator Mark Kremer

27 september 2014 – 11 januari 2015

7.272 bezoekers (van 1 t/m 11 januari: 544
bezoekers)

[http://deappel.nl/visit/programme/
activity/?id=908](http://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=908)

When Elephants Come Marching In

De afsluiter van 2014 was tegelijkertijd de tentoonstelling waarmee het nieuwe jaar werd ingeleid. When Elephants Come Marching In werd samengesteld door gast-curator Mark Kremer en onderzocht hoe tendensen uit de kunst van de jaren '60 zichtbaar blijven in hedendaagse kunst. When Elephants Come Marching In was een groepstentoonstelling bestaande uit werken van maar liefst 14 kunstenaars van over de hele wereld.

Jeanne Prisse in de Volkskrant: "Het is zo'n echte Appel-expositie: evocatief, maar wisselend. [...] Wat mij prikkelt is het verband dat gast-curator Mark Kremer legt tussen conceptualisme en geestverruimende middelen."

Thema's als protest en activisme, drugsexperimenten en een terugverlangen naar de natuur speelden in de tentoonstelling een centrale rol. Zo dook kunstenaar Melanie Bonajo in de wereld van het geestverruimende middel ayahuasca, Carl von Hausswolff nodigde de bezoeker uit door middel van een installatie kennis te maken met de geestverruimende effecten van verf verdunner, en Jan van de Pavert maakte een monumentale schildering (gefinancierd door het Mondriaan Fonds) in de centrale hal, die diende als lofzang op de vrijheid. De titel van deze tentoonstelling was afgeleid van een voorstel voor het (niet uitgevoerde) Project for Hannover (1970) door de Amerikaanse kunstenaar Walter De Maria. Ter gelegenheid van een straatkunsttentoonstelling wilde hij honderd Afrikaanse olifanten naar Hannover vervoeren, en ze op speciaal gemaakte paden laten rondlopen, als nieuwe deelnemers aan het leven in de stad.

Voor deze tentoonstelling is voorbereidend onderzoek gedaan in twee MA-workshops in 2008-2009 en 2009-2010 aan het DAI (Dutch Art Institute) te Enschede, die gericht waren op kunst en ideeën uit de jaren zestig. Kunstenaars die mee deden waren: Melanie Bonajo (NL), Boyle Family (UK), Hugo Canoilas (PT/AT), Walter De Maria (USA, 1935-2013), Chiara Fumai (IT), Taf Hassam (UK/NL), Carl Michael von Hausswolff (SE), gerlach en koop (NL), Hidenori Mitsue (JP/NL), Emilio Moreno (ES/NL), Xue Mu (CN/NL), Jan van de Pavert (NL), Roland Schimmel (NL) en Michael Stubbs (UK).

De tentoonstelling kwam tot stand met steun van het Mondriaan Fonds en het Amsterdams Fonds voor de Kunst.

The Common Sense/Qualities of Violence

De tweede tentoonstelling van het jaar was een dubbelpresentatie van de Canadese kunstenaar Melanie Gilligan en de Britse kunstenaar Michael Dean. Melanie Gilligan presenteerde in zaal A The Common Sense, een science-fiction miniserie die is gesitueerd in de toekomst, wanneer door een nieuwe technologie (The Patch) andermans ervaringen en sensaties zijn te voelen. Wanneer deze

**Een dubbelpresentatie van Melanie Gilligan
en Michael Dean**

24 januari 2015 – 10 mei 2015

4.265 bezoekers

[http://deappel.nl/visit/programme/
activity/?id=928](http://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=928)

[http://deappel.nl/visit/programme/
activity/?id=929](http://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=929)

technologie het begeeft veroorzaakt dit massale desoriëntatie en ontvouwt zich een experimenteel drama. Mensen trekken zich terug en zonderen zich af in hun huizen, aangezien ze niet langer weten hoe ze op een 'natuurlijke' manier, zonder technologische hulpmiddelen, met elkaar moeten communiceren. Als het systeem weer online gaat, en The Patch weer functioneert, splitst de verhaallijn zich op en zien we twee mogelijke uitwerkingen van het plot. In het ene scenario 'normaliseert' de samenleving en wordt The Patch een onderdeel van het dagelijkse leven. In de tweede versie breekt een revolutie uit en verzetten burgers zich tegen hun afhankelijkheid van digitale technologieën. In de film komen beide verhaallijnen uiteindelijk samen in een gezamenlijke epiloog. Gilligan plaatst op deze manier vraagtekens bij het feit dat wij vandaag nu al beperkt zijn door technologische afhankelijkheid (van mobiele telefoons, iPads, et cetera) die bepalend is voor onze bestaanswijze. Ze ondervraagt de manieren waarop wij onze intermenselijke relaties, vormgeven binnen een kapitalistisch bestel en fantaseert over een mogelijk alternatieve sociale orde.

"Gilligan beschermt zichzelf voor een té optimistische kijk op technologische ontwikkeling. ... Uiteindelijk is vooral de kritiek van Gilligan op neurowetenschappen verfrissend, sterk en noodzakelijk." aldus Adreea Breazu en Marlies Noijens op tubelight.nl

De film bestaat uit drie delen die gedurende 2014/15 werden getoond in Casco in Utrecht, de Appel arts centre in Amsterdam en De Hallen in Haarlem. Het werk van Gilligan ontstond uit een samenwerkingsproject tussen deze drie instellingen.

Tegelijkertijd was in de rest van het pand het werk van Britse kunstenaar Michael Dean tentoongesteld, in de tentoonstelling Qualities of Violence. Dean maakt publicaties, sculpturen, performances en foto's. Hij heeft een voorliefde voor industriële en 'gewone' materialen en sinds enige jaren heeft hij de kneedbaarheid, de robuustheid en de eenvoud van cement ontdekt. Aanvankelijk ontstonden hiermee vooral geometrische constructies, maar meer recent maakt hij allerlei organische vormen, die nog al eens doen denken aan menselijke lichaamsdelen; een spier, een tong of ledemaat. In zijn werk laveert hij tussen abstract en figuratief, tussen een soms cryptische en een soms leesbare beeldtaal.

In zijn tentoonstelling in de Appel arts centre leidde hij de bezoeker door een aantal omgevingen, waarin zijn sculpturen zijn geplaatst naast, op en onder diverse elementen. De objecten werden een soort rekwisieten – personages of symbolische tekens van een mysterieuze (beeld)roman die zich voor de ogen van de lezer en/of de bezoeker ruimte na ruimte geleidelijk ontvouwde. De objecten (inclusief het lichaam van de bezoeker) werden een soort fysieke zinnen en zinsdelen. Wat ontstond is een fysieke taalkundige ruimte.

"De Britse schrijver-beeldhouwer geeft de bezoeker een rol in zijn installatie. Wie zich niet laat intimideren, wordt beloond met betekenis." Mischa Andriessen, Financieel Dagblad, 14 februari 2016.

Mede op basis van de tentoonstelling Qualities of Violence bij de Appel arts centre werd Michael Dean in 2016 genomineerd voor de Turner Prize.

Spell to spelling ** Spelling to Spell/Your Time is Not My Time

Twee groepstentoonstellingen door de deelnemers van het Curatorial Programme

2014/2015

23 mei 2015 – 28 juni 2015

2.626 bezoekers

<https://deappel.nl/visit/programme/>

activity/?id=931

Van 23 mei tot 28 juni was het de beurt aan de deelnemers van het Curatorial Programme 2014/2015 om hun jaarlijkse eindpresentatie te verwerkelijken, ter afsluiting van hun tien maanden durende opleidingstraject bij de Appel. Dit deden zij dit jaar door middel van twee presentaties: Spell to spelling ** Spelling to Spell en Your Time is Not My Time.

Spell to Spelling ** Spelling to Spell had als thema de linguïstische en associatieve verbanden tussen de begrippen 'spell' (een spreuk, bezwering) en 'spelling' (het spellen). De tentoonstelling onderzocht de verschillende facetten en rituelen rondom het vrijwillige óf het opgelegde verdwijnen van het geheugen van de auteur/kunstenaar, de bezoekers of de kunstwerken zelf. De verschillende achtergronden van objecten werden verkend, door het openbaren van bronnen, referenties, verhalen en geschiedenissen.

De deelnemende kunstenaars, vertolkers, archeologen, wetenschappers, historici, pelgrims, slaggers en kruiswoordpuzzelaars waren: David Bernstein (US), Francisco Camacho (CO), Alberto De Michele (IT), Christian Fogarolli (IT), Ola Lanko (UA), Martin La Roche (CL), Myriam Lefkowitz (FR), Charles Matton (FR), Robertas Narkus (LT) en Ossip (NL).

Your Time is Not My Time onderzocht de vervaagde grenzen tussen kijker, auteur en gebruiker binnen het huidige en alomtegenwoordige fear of missing out en de hyper-circulatie van beelden. De tentoonstelling bood juist een vertraagd tempo en stelde een meer diepgaande beleving voor van de publieke ruimte, de door data gedreven economie en vormen van 'gebruikerschap'.

De deelnemende kunstenaars waren: Lav Diaz (PH), Benjamin Forster (AU), Andrés Galeano (ES), Riley Harmon (US), Metahaven (NL), Alexandra Navratil (CH), Sam Smith (AU), Wu Tsang (US), Bruno Zhu (PT) en Tilman Hornig (DE). Het eindproject werd gerealiseerd met behulp van Ammodo, VSBfonds, Fonds 21.

Solotentoonstelling van de Amerikaanse kunstenaar Michael E. Smith

11 juli 2015 – 30 augustus 2015

1.824 bezoekers

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=963>

Michael E. Smith

De zomertentoonstelling was in 2015 een solotentoonstelling van de Amerikaanse kunstenaar Michael E. Smith. Smith maakt zijn sculpturen van alledaagse voorwerpen en industriële materialen – uit plastic voorwerpen, kabels, toiletten, emmers of kleding ontstaan nieuwe vormen. Zorgvuldig verzamelt de kunstenaar puin en overschot uit het bestaan van de stedelijke consument. Juist de alledaagse aard van zijn materialen maken zijn werken tot op zekere hoogte herkenbaar, maar door de wijze waarop Smith ze behandelt, ze combineert en plaatst in de ruimte, ontstaan nieuwe associaties en betekenissen. Smith verandert zijn bronmateriaal radicaal, waardoor de oorspronkelijke vorm en functie van zijn materialen er in zijn kunstwerken niet meer toe doen.

De kunstenaar vult zijn sculpturen met PVC-schuim, hij verhardt ze met hars of bedekt ze met canvas. De oppervlakken zijn soms gepolijst, maar kunnen ook ruw worden gelaten, zoals krassen op de huid. Met zijn bescheiden maar zeer nauwkeurig geconstrueerde kunstwerken veroorzaakt Smith een dreigende en soms morbide, mistroostige maar ook een gedragen, plechtige sfeer. Associaties met sterfelijkheid en vergankelijkheid liggen op de loer, tegelijkertijd heeft Smiths werk ook een donkere humoristische ondertoon.

“Smith’s beeldtaal is van een grote originaliteit en eigenzinnigheid. Zijn nachtmerrieachtige beelden van een desolate, in verval geraakte industriële beschaving blijven nog lang door je hoofd spoken.”, aldus Homme Siebenga in Museumtijdschrift.

gerlach en koop

Eerste institutionele solotentoonstelling van gerlach en koop in Nederland

12 september 2015 – 8 november 2015

3.124 bezoekers

<http://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=930>

In het najaar presenteerde de Appel de tentoonstelling Choses Tuées (gedode dingen) door kunstenaarscollectief gerlach en koop, samengesteld door Lorenzo Benedetti. De collectieve kunstenaar gerlach en koop maakt dingen zichtbaar door te herhalen, te kopiëren of opnieuw te gebruiken, door verplaatsing en misplaatsing, door weg te laten, door fouten te maken en zich te vergissen. Hoe kleiner de afstand tussen twee gelijke dingen—verschillen die soms alleen nog denkbaar zijn—hoe interessanter. Alledaagse voorwerpen werden voor de tentoonstelling op creatieve en scherpzinnige wijze gevormd tot conceptuele kunstwerken, zoals een stofzuiger of koelkasten. Benedetti stelde het hele pand voor de kunstenaars ter beschikking, en voorzag het geheel van een inleiding. In deze inleiding schreef hij dat in de tentoonstelling het aanwezige net zo belangrijk was als het afwezige, wat duidelijk werd in veel van de tentoongestelde werken, zoals de nieuw opgetrokken muur in de foyer of de vervanging van de voordeuren. Dit geldt bovendien voor de manier waarop gerlach en koop te werk gaan; zonder atelier en een naam zonder hoofdletters. Het werk is zowel serieus en soms lastig te bevatten, als humoristisch van aard.

“In an even subtler register, gerlach en koop staged an intervention in the

director's own wardrobe: they had all of the right-hand pockets of Benedetti's trousers sewn shut for the duration of the exhibition. This changed his posture, as he usually stands with his hands in his pockets. The action, which, like many of gerlach en koop's pieces, would go unnoticed were it not mentioned in the wall text, takes the exhibition beyond the confines of the gallery space itself: these choses tuées have never been so alive." Julia Geerlings, Frieze Magazine, 10 december 2015.

Choses tuées was de eerste institutionele solotentoonstelling van gerlach en koop in Nederland. Er was voor het grootse deel nieuw, speciaal voor de tentoonstelling gemaakt werk te zien, waarvan een deel site-specific. Voor de oudere werken gold dat in feite ook, omdat het vaak instructies zijn die opnieuw worden uitgevoerd. Na de Appel reisde de tentoonstelling in januari 2016 naar Temporary Gallery in Keulen waar de werken in een totaal andere architectonische en sociale context gegoten werden.

Prix de Rome

Een groepstentoonstelling met werk van de vier finalisten van de Prix de Rome 2015

21 november 2015 – 17 januari 2016

<http://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=966>

De laatste tentoonstelling van het jaar was de spraakmakende Prix de Rome, die wederom werd gerealiseerd in samenwerking met het Mondriaan Fonds. De winnaar dit jaar was Magali Reus. De Prix de Rome is de oudste prijs voor beeldend kunstenaars en architecten tot 40 jaar in Nederland, waarbij de Appel in haar 40 jarig bestaan herhaaldelijk als tentoonstellingsruimte fungeerde. Dit jaar waren de vier genomineerden Magali Reus, Hedwig Houben, Christian Nyampeta en het kunstenaarsduo Foundland. De vier genomineerde kunstenaars werden, tegelijk met 70 andere kunstenaars, voorgedragen door een brede groep scouts en vervolgens voor de shortlist geselecteerd door een internationale jury. Elk leggen zij zeer verschillende maar ook subtiel op elkaar inwerkende interesses aan de dag en maken kunst die zowel onderzoekend is als performatief. De jury bestond uit Pernille Albrethsen (freelance criticus, auteur en curator), Beatrix Ruf (directeur Stedelijk Museum), Jan van de Pavert (beeldend kunstenaar en winnaar 1987), Francesco Stocchi (conservator moderne en hedendaagse kunst Museum Boijmans Van Beuningen), Roy Villevoeye (beeldend kunstenaar) en voorzitter Birgit Donker (directeur Mondriaan Fonds). Bij het werk van Hedwig Houben hoorde een viertal performances die telkens door een ander persoon werden opgevoerd. Hiernaast waren er ook andere events, zoals meerdere rondleidingen en een gesprek met Foundland en Christian Nyampeta.

Overige presentaties en tentoonstellingen: LocusSolus

In 2015 ging de nieuwe tentoonstellingsserie LocusSolus van start. Met LocusSolus wil de Appel arts centre haar omvangrijke en waardevolle archief actief ontsluiten en verbinden aan hedendaagse ontwikkelingen en kunstenaars

Fantasio en Kosmos

23 december 2014 – 11 januari 2015

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=953>

van nu. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het souterrain van het gebouw aan de Prins Hendrikkade (Locus) en de vitrine bij de bibliotheek (Solus).

Het jaar begon in het souterrain met de tentoonstelling over Fantasio en Kosmos, die tot 11 januari liep. Deze toonde archiefmateriaal uit de periode dat in het pand op de Prins Hendrikkade poppodium Fantasio en later meditatiecentrum Kosmos huisde. Tijdens de Museumnacht 2014 kwamen verschillende markante personen uit die tijd bij elkaar in de bibliotheek van de Appel arts centre om verhalen en herinneringen te delen. In de tentoonstelling was aandacht voor Wink Abbink (drummer van Ahora Mazda, de “psychedelische/spacerock” huisband van Fantasio), Willem de Ridder (verhalenverteller en een van de oprichters van Fantasio), Reinout Spaik (medewerker Kosmosbibliotheek), Paul de Leenheer (programmeur van Kosmos) en Babeth van Loo (filmmaker en Kosmosbezoeker).

Wies Smals

3 – 29 maart

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=969>

Van 3 – 29 maart was er vervolgens een presentatie over Wies Smals en de beginperiode van de Appel, waarbij brieven en beeld- en videomateriaal werden gepresenteerd, zoals de eerste uitnodigingen van de Appel en Smals' vroege aantekeningenboekjes. In het videodocument “Video Kunstenaars” spreekt Smals over video en hoe performancekunstenaars het nieuwe medium gebruiken.

Hetty Huisman - From Void to Void to Void to**Void**

4 – 30 april

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=978>

Hierna was van 4 – 30 april een reconstructie te zien van het werk From Void to Void to Void to Void van Hetty Huisman. In 1982 werkte Huisman 6 maanden aan een presentatie waarmee ze de discussie over kunst en de identiteit van de Appel wilde intensiveren. Ze communiceerde toen via een indexkaartensysteem met Smals, Van Droffelaar en Minnaar. Aan een honderdtal ‘vrienden van de Appel’ werd de volgende vraag gestuurd: in verband met de rondvraag zouden wij willen weten of U nog vragen heeft? Tijdens de multimediale presentatie op 31 maart 1982 in discobar De Koer in Amsterdam werden de vragen en antwoorden in een audiovisuele flipperkast gepresenteerd.

Nina Jan

1 mei - 7 juni

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=976>

Van 1 mei tot 7 juni was de beurt aan kunstenaars Nina Jan om de presentatieruimte in te nemen. In samenwerking met curatorial fellow Renata Cervetto toonde de Appel materiaal van haar performance Collected Tales of Mi(s)s(ed)Fortune I. Er was ook een boeklancering in de vorm van een performance genaamd Collected Tales of Mi(s)s(ed)Fortune II, een ongewone en poëtische boeklancering van Nina Jan. Door een uitdagend rollenspel begeleidde kunstenaars Nina Jan het publiek in een gesprek over de realiteit in het leven van een kunstenaar.

Chris Burden

8 - 28 juni

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=1004>

Van 8 tot en met 28 juni werd vervolgens een presentatie getoond ter nagedachtenis van Chris Burden. In deze tentoonstelling werd opnieuw gekeken naar Burden's tentoonstelling Art and Technology uit 1975. Op 18 oktober 1975 begon om één uur 's-middags in de Appel Burdens performance/tentoonstelling Art and Technology. In de uitnodiging werd vermeld: 'het zal lang doorgaan...'. Burdens performance duurde uiteindelijk vier dagen.

Diego Tonus - Five Cases of Intrusion

4 - 30 augustus

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=1013>

Van 4 tot 30 augustus presenteerde de Appel arts centre Five Cases of Intrusion van Diego Tonus, vernoemd naar het eerste kunstenaarsboek van Tonus. Te zien was nog nooit gepresenteerd achtergrondmateriaal uit zijn kunstenaarspraktijk. Er werden notities uit het ontstaansproces van vijf projecten uit de afgelopen jaren getoond, aangevuld met gefilmde documentatie van diverse performances.

Adrian Melis - No Admittance

10 oktober - 1 november

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=1022>

Van 10 oktober tot 1 november was het werk No Admittance van Adrian Melis te zien in het souterrain. Het werk bestond uit ogenschijnlijk afval materiaal, maar droeg een politieke boodschap over het conflict tussen Israël, Palestina, en de rol die Nederland hierin speelt. Als reactie op What's Art Got To Do With It in de Balie, probeerde Melis met No Admittance de grenzen op te zoeken waarin een werk nog ethisch geëngageerd kan zijn, hiermee reflecterend op een conflict dat nog altijd tegenstrijdige opinies oproept.

Dear Weis

27 november - 17 januari 2016

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=1039>

Als laatste tentoonstelling van het jaar was van 27 november tot en met 17 januari 2016 in het souterrain Dear Weis te zien. In deze presentatie waren ansichtkaarten en correspondentie te zien die getuigen van de warme band die Smals – zelf overigens een fanatiek verzamelaar van ansichtkaarten – onderhield met kunstenaars. Een deel is afkomstig uit een collectie die onlangs is geschonken aan de Appel, een ander deel komt uit het archief. De kaarten bevatten correspondenties met o.a. Marina Abramovic, Felix Partz (General Idea), James Lee Byars, Dan Graham, Alison Knowles, Tony Morgan, Ulrike Rosenbach, W.T. Schippers, Harald Szeemann en Lawrence Weiner.

Nevenactiviteiten

Naast het reguliere tentoonstellingsprogramma vond in 2015 ook een uitgebreid programma plaats van activiteiten in verschillende formats, zoals lezingen, debatten, performances, leesgroepen, conferenties, workshops, filmvertoningen, evenementen, rondleidingen, zondagsscholen, boekpresentaties, een boekenmarkt en een benefietdiner. Hieronder volgt een kwantitatieve opsomming van deze nevenactiviteiten, die in de regel in het pand aan de Prins Hendrikkade werden georganiseerd, tenzij de aard van het evenement zich leende voor een locatie elders.

Performances

Nina Jan - Collected Tales of Mi(s)s(ed) Fortune II

1 mei — 7 jun 2015

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=976>

Collected Tales of Mi(s)s(ed) Fortune II was een ongewone poëzie boeklancering van Nina Jan in de vorm van een performance. Aan de hand van een uitdagend rollenspel begeleidde kunstenaar Nina Jan het publiek in een gesprek over de realiteit in het leven van een kunstenaar. Met deze roluitwisseling schetste Nina Jan een beeld van haar eigen identiteit en werd ze een spiegel voor verschillende versies van zichzelf.

Michael Dean – NOW LEAVES

29 april

<http://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=980>

Michael Dean maakt sculpturen van gegoten beton of andere industriële materialen, die een ongewone fysieke reactie in het menselijk lichaam uitlokken. Deze sculpturale werken komen voort uit zijn praktijk als schrijver. Zijn vormen beelden woorden uit, maar in een zelf ontworpen driedimensionaal lettertype, zodat het voor de beschouwer vreemd en onverklaarbaar blijft. Zijn werk wordt begeleid door korte, poëtische teksten. Taal en beeld gaan bij Dean hand in hand. Naar aanleiding van de tentoonstelling Qualities of Violence gaf kunstenaar Michael Dean op 29 april een performance waarin hij voordroeg uit zijn publicatie NOW LEAVES.

Benjamin Forster - Reading (deappel.nl) (2015)

22 mei tot 28 juni

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=988>

Forsters performance vond online plaats van 22 mei tot 28 juni en ontvouwde zich door het continu verschijnen en verdwijnen van willekeurige woorden en tekstfragmenten op basis van een algoritme. Het toonde hiermee de snelheid van online processen. Door middel van tekst, dwong de performance ons het tegenovergestelde te doen: de tijd nemen. Met het opgelegde tempo werd de aandacht gericht op aspecten van hypertextualiteit, wat leidde tot een vorm van poëzie die uniek is voor de online omgeving. De performance vond plaats in verband met de CP tentoonstelling Your time is not my time, en was in eerste instantie te zien via de website van het Stedelijk Museum en vervolgens die van de Appel.

In samenhang met het eindproject van het CP Spell to Spelling ** Spelling to Spell, werd met het Stedelijk Museum op 17 mei een middag georganiseerd

A Day in the Life of Thomas - Notes on the becoming exhibition

17 mei

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=983>

met performances, filmvertoningen en kunstenaarsgesprekken. Het programma was samengesteld rondom het fictieve personage Thomas, die door middel van verschillende performances en besprekingen een kijkje achter de schermen mocht nemen van het maakproces van de tentoonstelling Spell to Spelling**Spelling to Spell. Dit werd gedaan door de kunstenaars die mee deden aan de tentoonstelling: David Bernstein (VS), Francisco Camacho (CO), Joanna Ebenstein (VS), Alberto De Michele (IT), Laurens de Rooy (NL), Christian Fogarolli (IT), Ola Lanko (UA), Martin La Roche (CL) en Robertas Narkus (LT).

David Bernstein

24 mei - 28 juni

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=997>

Tijdens de tentoonstelling van het CP stonden in de bibliotheek van de Appel arts centre meerdere sculpturen van David Bernstein. De verhalen die de objecten genereerden bij de kunstenaar en personeel van de Appel werden met het publiek gedeeld door middel van performances. Dit werd gedaan op dinsdagen, woensdagen en zondagen van 24 mei tot en met 28 juni. Het werk werd ondersteund door de Van Eyck (Maastricht) en het Mondriaan Fonds.

Sam Smith - NOTES

5 juni

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=991>

NOTES was een live video-essay/performance gehouden op 5 juni, waarin een constellatie filmbeelden "een stroom van audiovisuele vignettes vormde". Gefragmenteerde scènes brengen belangrijke referentiepunten uit Smiths praktijk samen, waaronder de representatie van objecten via het oog van de camera en de cinematografische kadering van het landschap. Door middel van architectuur bevraagt de Smith bovendien de rol van het publiek in het geprojecteerde beeld.

Martin La Roche - String too short to be saved

13 en 27 juni

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=995>

String too short to be saved bestond uit twee performances (13 en 27 juni) door Martin La Roche die onderdeel waren van het eindproject van het CP. La Roche vertrok vanuit twee collecties, in kratten opgeborgen, die door omstandigheden lange tijd vergeten geweest: het Archive of the Planet, samengesteld tussen 1910 en 1930 door de Franse bankier Albert Kahn, en een collectie alledaagse objecten van de Italiaanse-Braziliaanse architect Lina Bo Bardi uit de jaren zestig. Terwijl de objecten en beelden uit de kratten na vele jaren weer het daglicht zagen, bevroeg Martin La Roche of deze vorm van verzamelen nog steeds relevant is.

Midsummer Night Scream

26 september

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=986>

In samenwerking met het Van Gogh Museum organiseerden meerdere kunstinstellingen in Amsterdam een programma dat aansloot op de tentoonstelling Munch x Van Gogh. Bij de Appel resulteerde dit op 26 september in een avond met performances door Noorse kunstenaars. Fantasie, mythologie en imaginaire werelden zijn elementen die in de kunstenaarspraktijk in Scandinavische landen vaak terugkomen. Dit was te zien in de Appel bij de performances van Trygve Luktvaslimo en Martin Skauen, in combinatie met een lezing performance door Marianne Zamecznik en Gernot Wieland.

Nickel van Duijvenboden

10 oktober

<http://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=1019>

In samenhang met de tentoonstelling Choses tuées van gerlach en koop werd Nickel van Duijvenboden uitgenodigd om tijdens de tentoonstelling, in de tentoonstellingsruimtes, een performance te geven. Van Duijvenboden overnachtte hierbij op 10 oktober in de Appel arts centre, en haalde uit deze ervaring stof om over te schrijven, wat hij de volgende ochtend liet horen aan het

Hedwig Houben - Personal Matters and Public Affairs

27 november, 17 december, 29 december, 17 januari 2016
<http://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=966>

publiek door middel van cassette bandjes die hij had opgenomen.

Tijdens de Prix de Rome presenteerde Hedwig Houben het werk Personal Matters and Public Affairs. Bij dit werk hoorde een viertal performances, waarvan de eerste door Houben zelf werd uitgevoerd en hierna door haar buurvrouw, galeriehouder en vader. In de performances onderzoekt Houben de verhoudingen tussen het 'ik' en 'de ander', door de visie van verschillende 'anderen'.

Educatie

In 2013 is de basis gelegd voor de samenwerking met de Oude Kerk in de vorm van ART-ViSiT, omdat beide instellingen de wens koesterden om een met speciaal ontwikkelde educatieve programma's specifieke doelgroepen te bereiken. De Appel arts centre en de Oude Kerk verenigden hun krachten en stelde tot doel om een breed publiek op inspirerende wijze in aanraking te brengen met hedendaagse kunst. Mede dankzij financiering vanuit het VSB Fonds kwam ART-ViSiT van de grond. De looptijd was destijds op september 2013 tot augustus 2015 gezet. Doordat de samenwerking helemaal nieuw was, liep het project in de opstartfase de nodige vertraging op. De Oude Kerk voerde op dat moment een wijziging in haar organisatiestructuur en in de Appel vond een wisseling van directeur plaats. In overleg met het VSB Fonds werd besloten de looptijd van het project te verlengen tot het einde van schooljaar 2015-2016. In maart 2015 werd ART-ViSiT tussentijds geëvalueerd en zijn de doelstellingen bijgesteld.

Primair Onderwijs

In het afgelopen jaar vielen de kunstschooldagen tijdens de tentoonstelling van Melanie Gilligan en Michael E. Smith. Circa 40 leerlingen uit groep 8 van Amsterdamse basisscholen kwamen naar de tentoonstelling. Onder begeleiding van museumdocenten bekeken zij de werken. Op de benedenverdieping destilleerden zij bijvoorbeeld de onderwerpen uit het videowerk van Gilligan en reconstrueerden zij het verhaal dat zich in de fragmenten speelden. Bijzonder was hoe deze jonge doelgroep zich het werk eigen maakte en een mening formuleerde over de beelden, die een beeld schetsten van hun eigen toekomst.

Voortgezet Onderwijs

Er is een stijging zichtbaar in de afname van het aanbod voor het voortgezet onderwijs. Terwijl in de Oude Kerk voornamelijk Amsterdamse scholen op bezoek komen, kwamen de bezoekende scholen in de Appel arts centre ook van buiten de stad. In het afgelopen jaar kwam er bijvoorbeeld een VMBO-klas uit Goes om de Prix de Rome te bekijken en formuleerde samen met de museumdocenten in de workshop een kritische mening over de werken. De bezoeken vonden verspreid over het hele (school-) jaar plaats. Zelfs het

moeilijk te interpreteren werk van gerlach en koop trok scholen naar de Appel. Met heel alledaagse objecten wisten leerlingen in de aansluitende workshop zelf conceptuele kunstwerkjes te maken. Uit die activiteiten bleek dat vooral de kennismaking met hedendaagse kunst een motief was om naar de Appel arts centre te komen. Scholen zagen de relevantie van de interactieve rondleiding, waarin vaardigheden als het formuleren van observaties, betekenis geven aan de kunst en een verbindingen maken tussen de hedendaagse kunst en eigen leefomgeving, een grote rol speelden.

Hoger Onderwijs

In het afgelopen jaar vonden steeds meer hoger onderwijs instellingen hun weg naar de Appel arts centre. Zij nemen nu met enige regelmaat een rondleiding af. Meestal nemen docenten eerstejaars studenten van kunst- of onderwijs gerelateerde opleidingen mee voor een rondleiding met een gewenst resultaat: "Beide groepen hebben het bezoek inspirerend, verwarrend, irritant, betekenisvol, bevrugend gevonden - waarmee ik als docent zeer verguld ben.", aldus Maya Rasker, docent HKU over hun bezoek aan de Prix de Rome.

Rondleidingen

Rondleidingen zijn bij uitstek geschikt om de soms complexe hedendaagse kunst toegankelijk te maken, en vormen al jaren een vaste waarde in het educatieve aanbod van de Appel arts centre. Er werden in 2015 zowel reguliere rondleidingen gegeven door Rian Beex, én bijzondere rondleidingen in het kader van speciale evenementen.

Bij de tentoonstelling van Melanie Gilligan & Michael Dean werden in totaal 4 rondleidingen gegeven, waarvan één ter gelegenheid van de Museumweek. Op 28 mei gaven Lian Ladia en Chiara Laneselli, beide deelnemers van het Curatorial Programme van de Appel arts centre, een exclusieve rondleiding door de tentoonstellingen van het Curatorial Programme Final project ter gelegenheid van het event Amsterdam is Public. Hiernaast werd voor deze tentoonstelling op 14 juni ook een reguliere rondleiding gegeven door Rian Beex. Op 23 juni leidde ze bezoekers door de tentoonstelling van Michael E. Smith en op 13 september volgde een rondgang door de tentoonstelling Choses Tuées van gerlach en koop. Tijdens de Prix de Rome werden op drie verschillende momenten rondleidingen gegeven; eenmaal voor WeArePublic leden, eenmaal voor museumkaarthouders, en eenmaal ter afsluiting tijdens het laatste weekend.

Zondagsschool

Op zondag 29 maart organiseerde de Appel arts centre een zondagsschool met kunstenaar Melanie Gilligan. Tijdens dit event vertelde Gilligan over de

achtergrond en de totstandkoming van het project The Common Sense.

Lezingen, debatten en Q&A's

An evening with Mark Fisher

27 februari

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=968>

In het kader van Melanie Gilligans film project The Common Sense vond op vrijdag 27 februari bij het Lloyd Hotel een lezing plaats van Mark Fisher. Op uitnodiging van Casco, De Hallen Haarlem en de Appel arts centre bood Fisher een reflectie op de speculatieve scenario's die Gilligan adresseert in haar sci-fi miniserie The Common Sense. Fisher ging tevens in gesprek met socioloog en politicoloog Merijn Oudenampsen.

De geëmancipeerde toeschouwer met Jacques Rancière

25 maart

<http://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=970>

De Nederlandse vertaling van De geëmancipeerde toeschouwer wordt uitgegeven door Octavo Publicaties en werd gerealiseerd met steun van de Appel arts centre. Onder leiding van curator Steven ten Thije ging de auteur Jacques Rancière op 25 maart in De Balie in gesprek met choreograaf Mårten Spångberg over politiek engagement in de kunst en over de rol van de toeschouwer.

Before and after censorship

21 mei

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=984>

Als vervolg op het debat over boycot in 2014 organiseerde de Appel arts centre in de Balie Before and After Censorship, een gesprek tussen Galit Eilat, Sabina Sabolovic, Joanna Warsza, Loreto Guzmán en Federico Zuckerfeld. Een visuele bijdrage werd verzorgd door kunstenaar Francisco Camacho.

Surrounding Education

6 en 7 juni

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=982>

De Appel arts centre en TAAK presenteerden op 6 en 7 juni Surrounding Education: een programma van twee dagen waarbij diverse kwesties uit het onderwijs samen werden gebracht met het artistieke werkveld. Tijdens dit weekend spraken Mônica Hoff, Yoei Meessen, Priscila Fernandes, Erick Beltrán, Ane Hjort Guttu en Frans-Willem Korsten over hun ervaringen en meest recente publieksprojecten.

Q&A met Michael E. Smith

11 juli

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=963>

Op zaterdag 11 juli werd er een Q&A gehouden met Michael E. Smith naar aanleiding van zijn tentoonstelling in de Appel arts centre.

The Gagarin Perspective

19 augustus

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=1009>

Ter gelegenheid van de presentatie van GAGARIN gaf Wilfried Huet, bedenker en maker van het tijdschrift, op 19 augustus een lezing in de bibliotheek van de Appel arts centre. Aan de hand van het in de bibliotheek getoonde materiaal vertelde hij over GAGARIN, de kunstenaars en hun bijdrages, en het begrip "artists' writings".

KunstNu

17 september tot 26 november

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=1003>

De Appel arts centre en Witte de With Center for Contemporary Art boden voor het derde jaar op rij een zesdelige spoedcursus hedendaagse kunst aan. De cursus vond dit najaar plaats op donderdagavonden bij de Appel arts centre en liep van 17 september tot 26 november. De lessen van KunstNu 2015 waren als volgt: 1. Kunst & Idee: Phillip van den Bossche, directeur Mu.ZEE Oostende (BE), 2. Kunst & TV: Bart Rutten, curator Stedelijk Museum Amsterdam, 3. Kunst & Technologie: Juha van't Zelfde, artistiek directeur Lighthouse, Brighton (EN), 4. Kunst & Verf: Berend Strik, beeldend kunstenaar, 5. Kunst & Critiek: Janneke

Artist talk met Christian Nyampeta &**Foundland**

16 januari

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=1049>

Wesseling, kunstkriticus bij NRC Handelsblad, 6. Kunst & Geld: Olav Velthuis, professor aan de Universiteit van Amsterdam.

In het sluitingsweekend van de Prix de Rome Beeldende Kunst 2015, ging freelance curator Petra Heck in gesprek met genomineerden Christian Nyameta en Foundland over het werk dat zij gemaakt hadden voor de Prix de Rome.

Boekpresentaties & events**De geëmancipeerde toeschouwer**

In De geëmancipeerde toeschouwer verzet Jacques Rancière zich tegen de gedachte dat het hedendaagse publiek van kunst en cultuur passief het getoonde aanschouwt. De Nederlandse vertaling van de geëmancipeerde toeschouwer werd gepubliceerd met steun van de Appel arts centre, het Institut Français des Pays- Bas/Maison Descartes en de BNP Paribas.

Kunstwordtterugkunst #7

1 februari

KUNSTWORDTTERUGKUNST #7 werd gepresenteerd in de Appel arts centre op zondag 1 februari. Sprekers waren onder andere Alexandra Leykauf, Wineke Gartz, Loek Grootjans, Wineke Gartz, Jasper van Aarle. Florette Dijkstra en Loek Grootjans spraken over de actuele betekenis van Luciano Fabro, inspirator van KUNSTWORDTTERUGKUNST.

Nina Jan, Collected Tales of Mi(s)s(ed)fortune II

1 mei — 7 jun 2015

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=976>

Collected Tales of Mi(s)s(ed)Fortune II was een ongewone poëzie boeklancering van Nina Jan in de vorm van een performance.

Spelling to Spell ** Spell to Spelling

Het Curatorial Programme 2014 - 2015 heeft twee tentoonstellingen ontwikkeld: 'Spell to Spelling ** Spelling to Spell' en 'Your Time Is Not My Time'. Beide tentoonstellingen vonden plaats in de Appel arts centre in Amsterdam (23 mei – 28 juni 2015). Een weerslag van deze tentoonstellingen is te vinden in de catalogus die is uitgegeven door de Appel arts centre.

The Fellow Reader

On Boycotts, censorship and Educational Strategies. Deze publicatie bevat een deel van het onderzoek dat in 2014-15 is uitgevoerd door onze eerste Curatorial Fellow, Renata Cervetto. Met bijdragen van: Erick Beltrán, Clare Butcher, Francisco Camacho, Juan Canela, Renata Cervetto, Etcétera... (Federico Zukerfeld en Loreto Garín Guzmán), Priscila Fernandes, Ane Hjort Guttu, Mônica Hoff, Yazan Khalili, en 'What, How and for Whom/WHW'. De publicatie bevat interviews met Charles Esche, Mariana Lanari, Sofia Olascoaga, Masha Ru, Eloise Sweetman en Luisa Ungar. The Fellow Reader is uitgegeven door de Appel arts centre.

gerlach en koop, Choses Tuées

De publicatie Choses tuées door gerlach en koop werd uitgegeven door de Appel arts centre en Roma Publications ter gelegenheid van de gelijknamige reizende tentoonstelling en bevat bijdragen van Lorenzo Benedetti, Nickel van Duijvenboden, Valentina Desideri, Candice Lin, Raimundas Malašauskas en Maxine Kopsa. Het ontwerp is van Louis Lüthi en de fotografie is van Kristien Daem.

Seth Siegelaub

CARL ANDRE ROBERT BARRY DOUGLAS HUEBLER JOSEPH KOSUTH SOL LEWITT ROBERT MORRIS LAWRENCE WEINER - [also known as the 'Xerox Book'] is opnieuw in 2015 uitgegeven door de Appel arts centre, Stichting Egress Foundation, Stedelijk Museum Amsterdam, Roma Publications, in samenhang met de tentoonstelling Seth Siegelaub: Beyond Conceptual Art in het Stedelijk Museum Amsterdam.

Screenings

Rabbit's Moon (Expo S)

24 januari - 22 februari
<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=959>

Van 24 januari tot 22 februari werd de korte film Rabbit's Moon van de Amerikaanse filmmaker Kenneth Anger getoond. De film over de clown 'Pierrot' werd opgenomen in 1950, maar pas in 1972 afgerond. Anger bracht een nieuwe versie uit in 1979.

Op Reis voor de Thuisblijver: Stephen Soreff,

The Flying Eye (Expo S)
 16 juli - 2 augustus
<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=1011>

Van 16 juli tot 2 augustus werd de video Flying Eye die Stephen Soreff in 1981 maakte in nauwe samenwerking met de Appel arts centre getoond. De kunstenaar nam de kijker in een fictieve voorlichtingsfilm mee naar 1991, naar een toekomst waarin een 'vliegend oog' kon worden aangestuurd met een afstandsbediening.

Uit het archief: Barbara Bloom, The Big Sleep 2 (Expo S)

12 september - 8 oktober
<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=1024>

Van 12 september tot en met 8 oktober was de film The Big Sleep 2 van Barbara Bloom uit het Appel archief te zien. In The Big Sleep 2 maakt Barbara Bloom gebruik van de film The Big Sleep, gebaseerd op een detective verhaal van Raymond Chandler met Humphrey Bogart in de hoofdrol. Hierin voegt Bloom ongeveer halverwege de film één enkele scene toe die het verhaal verandert.

Uit het archief: Barbara Bloom, the Diamond Lane (Expo S)

3 - 8 november
<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=1035>

De Appel arts centre presenteerde van 3 tot en met 8 november de film The Diamond Lane van Barbara Bloom uit het Appel archief. De film is gemaakt rond 1980 en bedoeld om er uit te zien als een trailer; de film waar de trailer naar verwijst is echter nooit gemaakt.

An Emotional Sherpa (Expo S)

22 tot 26 september
<http://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=1026>

In aanloop van het performance event Midsummer Night Scream presenteerde de Appel arts centre van 22 tot 26 september de film An Emotional Sherpa van de Noorse kunstenaar Trygve Luktvaslimo. Gedurende een dag volgt An Emotional Sherpa de door succes gedreven podiumkunstenaar en zelfverklaarde profeet Thor.

Directions: European Film Screening (Expo S)

12 - 20 september, 29 september - 8 oktober
<http://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=1030>

Directions is een Europees Video evenement dat onderzoek doet naar de raakvlakken tussen video, kunst en cinema, en onthult de invloed die dit heeft op het creatieve proces van de kunstenaar. De Appel presenteerde de video's in twee rondes, van 12 tot en met 20 september en van 29 september tot 8 oktober. Directions is mede mogelijk gemaakt door: Czech Center (Rotterdam), Goethe Instituut Nederlande (Amsterdam), LIMA international platform for sustainable access to media (Amsterdam), TCH Projects - Hungarian Cultural Forum (Amstelveen), Yunus Emre Instituut (Amsterdam) en Vlaams Cultuurhuis De Brakke Grond (Amsterdam).

Pier Paolo Pasolini - Teorema

13 januari

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=952>

In samenwerking met EYE Filmmuseum presenteerde de Appel arts centre de film Teorema van Pier Paolo Pasolini op dinsdag 13 januari om 19:15 uur in het EYE Filmmuseum. De film werd ingeleid door kunsthistoricus Mark Kremer, gastcurator van de tentoonstelling When elephants come marching in.

Lav Diaz - From What is Before in Filmhuis Cavia

14 juni

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=998>

Op zondag 14 juni was in het kader van het Curatorial Programme eindproject, de tentoonstelling My Time is Not Your Time, een filmvertoning te zien van het nieuwste werk van Lav Diaz, From What Is Before, in Filmhuis Cavia.

Melanie Gilligan - Popular Unrest

29 maart

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=974>

Op zondag 29 maart toonde de Appel arts centre de film Popular Unrest uit 2010 van Melanie Gilligan in het Lloyd Hotel. De film werd getoond in samenhang met de tentoonstelling The Common Sense in de Appel arts centre.

Sarah Sunde - 36.5 / A Durational**Performance with the Sea**

19 - 23 augustus

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=1008>

Op 10 augustus 2015 stond Sarah Cameron Sunde een hele getijdencyclus lang (dertien uur) in de Noordzee. Jonas de Witte maakte van de performance een film, die als onderdeel van het cultureel programma van SAIL (19 t/m 23 augustus) op diverse locaties in Amsterdam werd vertoond.

Curatorial Programme Events

Authenticiteit in het Post-Digitale tijdperk

21 juni

<http://www.stedelijk.nl/agenda/forum/authenticiteit-in-het-post-digitale-tijdperk>

In samenhang met het Curatorial Programme eindproject, de tentoonstelling Your Time is Now My Time, verzorgde het CP op 21 juni een paneldiscussie in het Stedelijk Museum met Erika Balsom, Annet Dekker, David Jablonowski & Timotheus Vermeulen. Deze discussie ging in op de invloed van de (post-) digitale wereld en hoe deze ons gedrag ten opzichte van authenticiteits-beleving hebben veranderd.

Bruno Zhu

28 juni

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=999>

Op zondag 28 juni, de laatste dag van de tentoonstelling van het CP, gaf Bruno Zhu een lezing over zijn laatste boek Facsimile. Facsimile is een serie epistels die het steriele karakter van virtuele profielen transformeert naar een mythe over verlangen en verbondenheid. Het project ontwikkelde zich al snel tot een etnografisch onderzoek, waarin de grenzen van demografie en gender worden opgezocht.

Institution – Between Body and Machine or Art and Management

23 oktober

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=1034>

Op 23 oktober 2015 organiseerden de deelnemers van de Appel Curatorial Programme een bijeenkomst in De PUNT getiteld Institution – Between Body and Machine or Art and Management. Dit debat was deel van hun onderzoek naar de manier waarop culturele instituten denken, welke rol zij zichzelf toekennen en hoe zij zichzelf opnieuw definiëren sinds de bezuinigingen. Sprekers waren Nico Feragnoli (1646, Den Haag), Huib Haye van der Werf (Jan Van Eyck, Maastricht) en Maria Hlavajova (BAK, basis voor actuele kunst, Utrecht).

Overige events

Boekenbeurs Stedelijk Museum

17 - 18 januari

<http://www.stedelijk.nl/agenda/events/book-fair>

In het weekend van 17 en 18 januari vond in het Stedelijk Museum de eerste boekenbeurs van 2015 plaats. Onafhankelijke uitgevers verkochten er hun meest recente edities en ook de Appel arts centre was aanwezig met een selectie van

Bus Tour: The Common Sense

24 januari

<http://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=928>

de belangrijkste uitgaves. Zo werd onder meer de nieuwe publicatie Curating Research gepresenteerd.

Co-producers de Appel art centre, Amsterdam, Casco – Office for Art, Design and Theory, Utrecht, and De Hallen Haarlem organiseerden in het weekend van 24 januari een bus tour waardoor deelnemers de verschillende locaties van Gilligan's werk konden bekijken en waarbij er gastsprekers vertelden over het tentoongestelde werk.

Workshop 24H Amsterdam Oost

14 februari

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=958>

Tijdens Amsterdam 24H Oost op 14 februari presenteerde de Appel arts centre de workshop Wearable Future. Door gebruik te maken van een geleidende draad en weerstand, folie, LED's en batterijen konden bezoekers zelf licht- of geluidsapparaatjes maken die op kleding, schoenen of tassen bevestigd konden worden.

Museumstraat

23 mei

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=992>

De Pretoriusstraat in de Transvaalbuurt te Amsterdam werd op zaterdag 23 mei voor één dag "Museumstraat", waarbij woningen over werden genomen door diverse culturele instellingen waaronder de Appel.

Workshop Myriam Lefkowitz - Walk, Hands,**Eyes (Amsterdam)**

24 mei

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=985>

Op 24 mei gaf Myriam Lefkowitz een workshop in verband met het eindproject van het CP. De workshop kwam voort uit het meerjarige project Walk, Hands, Eyes (a city). De kunstenaar creëerde een zintuiglijke ervaring, waarin gedurende een uur het lopen, zien en voelen met elkaar werden verweven.

Uitmarkt

29 - 30 augustus

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=1016>

Op zaterdag 29 en zondag 30 augustus presenteerde de Appel arts centre samen met de collega instellingen van de Plantage Amsterdam het tentoonstellingsprogramma van 2015-16 tijdens de jaarlijkse Amsterdamse Uitmarkt op het Museumplein te Amsterdam.

Benefietdiner & veiling

9 oktober

<https://deappel.nl/support/benefit/>

Dit jaar werkten Witte de With en de Appel arts centre samen met het online veilinghuis Paddle8 voor de jaarlijkse benefiet veiling. Geïnteresseerden konden een week van tevoren online bieden op de verschillende werken. Bij het benefiet hoorde ook een diner in Undercurrent Amsterdam op 9 oktober, waar er verder geboden kon worden op de aangeboden kunstwerken.

Memorial Ulises Carrión in Den Haag

29 oktober

<https://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=878>

Op 29 oktober was de herdenking voor Ulises Carrión (1941 - 1989) in de Mexicaanse Ambassade in Den Haag. Het programma bestond uit een bezoek aan zijn altaar en de tentoonstelling Que viva el presente: Ofrenda voor Ulises Carrión, welkomstwoorden door Eduardo Ibarrola, "Life is not death: Ulises is alive" door Vinivius Marquet en een screening van twee video essays door Ulises Carrión. Bij de herdenking is archiefmateriaal van de Appel arts centre gebruikt.

Museumnacht

7 november

<http://deappel.nl/visit/programme/activity/?id=1032>

De Museumnacht 2015 viel in het laatste weekend van de tentoonstelling van gerlach en koop, 7 november, en stond daarom in het teken van conceptuele kunst. Dit werd gedaan door optredens van Boom Chicago, door interactieve suppoosten die een gesprek aangingen met publiek, one minute sculptures van

ROC-Event: Drie Keer Kijken

13 december

<https://deappel.nl/visit/programme/>

activity/?id=1041

Erwin Wurm, een poëzie lezing van Rietveld Beeld en Taal studenten en een live-verslag van de avond door R-Radio.

Als vervolg-event op de museumnacht werd door studenten van het ROCvA het event Drie keer kijken georganiseerd op 13 december. Deelnemers konden in gesprek gaan met kunstbemiddelaar Marlon Groenhart over de werken van de Prix de Rome. Tijdens dit herhaalevenement kon men deel nemen aan drie verschillende rondleidingen, gehost door Marlon Groenhart, de Appel arts centre en door de studenten Marketing en evenement-management.

Fundraising events

De deelnemers van het Curatorial Programme organiseerden twee benefietavonden ten behoeve van de realisatie van nieuwe kunstwerken voor de tentoonstelling *Father, can't you see I'm burning?* Tevens golden de avonden als een prelude op de tentoonstelling. Zo gaven de deelnemers een geënceneerde rondleiding en waren er performances te zien. Daarnaast stelden kunstenaars uit de tentoonstelling interventies op. Elke deelnemer werd voorzien van een specifieke set instructies, van het insceneren van een grap tot het lezen van tarotkaarten.

Aan boord van het SS Rotterdam, het historische schip van de Holland-Amerika lijn, vond de derde editie plaats van de jaarlijkse benefietavond van de Appel Arts centre en Witte de With Center for Contemporary Art. Belangrijk onderdeel van de benefietavond is de veiling van kunstwerken, waarvan de opbrengst wordt ingezet ten bate van de toekomstplannen van beide instellingen. Dit jaar werden 23 kunstwerken beschikbaar gesteld, gedoneerd door internationaal toonaangevende kunstenaars. De opbrengst van €116.500 was een nieuw record. Witte de With en de Appel arts centre bundelen regelmatig hun krachten bij projecten op het gebied van financiële duurzaamheid.

Curatorial Programme (CP)

De twee groepen deelnemers die in het jaar 2015 het Curatorial Programme hebben gevolgd, weerspiegelen haar internationale focus. De in totaal 12 jonge curatoren waren afkomstig uit vrijwel alle werelddelen, van Indonesië en de Filippijnen tot Letland en Oekraïne, en van Helsinki en Italië tot Kenia en Israël. Onder hen was één Nederlander. Zoals elk jaar zijn er verschillende buitenlandse reizen georganiseerd, waaronder naar Brussel, Gent, Istanbul (Istanbul biënnale), Lyon (Lyon biënnale) en Kopenhagen. De onderzoeksreis in het najaar ging naar Mexico: Mexico-Stad en Guadalajara.

Het meest zichtbare onderdeel van het Curatorial Programme vormde het

eindproject, dat voor het eerst sinds haar geschiedenis uit twee projecten bestond, getiteld Spell to Spelling ** Spelling to Spell en Your Time Is Not My Time. Beide tentoonstellingen werden gekenmerkt door een intensief en gevarieerd publieksprogramma en een groot aantal samenwerkingen met institutionele partners, waaronder het Museum Vrolik (onderdeel van het Academisch Medisch Centrum in Amsterdam), Filmhuis Cavia en het Stedelijk Museum. Met name de twee publieksevenementen in het Stedelijk Museum werden uitzonderlijk goed bezocht, ook via de live-stream die was opgezet – een primeur voor de Appel arts centre. Het eindproject van het Curatorial Programme 2014-15 bracht tevens een publicatie voort en mocht rekenen op extra financiering van Fonds21 en VSBfonds.

Opvallend is dat de meerderheid van de deelnemers meteen na afsluiting van het programma aansluiting vindt binnen het werkveld. Zo zijn de meest recent afgestudeerden momenteel werkzaam als curator voor o.a. Bétonsalon in Parijs, Skulptur Bredelar (Duitsland) en Impakt festival in Utrecht.

Net als in het voorgaande jaar, kwam ook in 2015 een alumna in aanmerking voor een Fellowship bij de Appel arts centre, een mooie gelegenheid voor zowel de pas-afgestudeerde als de organisatie om bepaald onderzoek verder uit te diepen én een connectie te maken tussen twee studie jaren. Nieuw is dat de Fellow die in september 2015 aanving, een belangrijke rol heeft in de ontwikkeling en monitoring van de case-study binnen het programma, die dit jaar gericht was op de toekomst van het kunstinstituut. De deelnemers onderzochten onder begeleiding van de Fellow verschillende organisatievormen, en namen in dit kader ook deel aan het meerdaagse symposium 'How Institutions Think' in het Franse Arles, in februari 2016 (i.s.m. Luma Foundation en CCS Bard).

Research Programme

In 2013 is de Appel arts centre gestart met een ambitieus driejarig onderzoeksprogramma naar de interne werking en het curriculum van het Curatorial Programme, om op deze wijze innovaties door te voeren om het programma nauwer te laten aansluiten op de actualiteit. Het meerjarig onderzoeksproject wordt financieel mogelijk gemaakt door het Ammodo Fonds.

In 2015 heeft het onderzoeksprogramma onder meer geresulteerd in een tweedaags onderzoeksseminar getiteld Surrounding Education. Dit programma, samengesteld door Curatorial Fellow Renata Cervetto, vond plaats bij TAAK Amsterdam en bracht vooraanstaande curatoren en kunstenaars samen om nader in te gaan op educatieve strategieën binnen de tentoonstellingspraktijk.

Voor het eindproject van het CP werd extra budget vrijgemaakt vanuit het heroriëntatietraject. Dit budget was geormerkt voor onderdelen van het eindproject die een uitgesproken publiek karakter hadden of op een innovatieve

manier nieuwe relaties aangaan met het publiek. Zo vonden in het kader van de tentoonstelling onder meer performances plaats van kunstenaars Martin La Roche en Sam Smith, en werd kunstenaar David Bernstein gevraagd de bibliotheek met een performance te activeren voor bezoekers. Verder was er een uitgebreid programma van rondleidingen voor bezoekers.

In samenwerking met CCS Bard College, New York en de LUMA Foundation werden in 2015 de voorbereidingen getroffen voor het internationale symposium *How Institutions Think* (Arles, 2016). In 2015 leidde dit onder meer tot gezamenlijke tutorials voor de studenten van de Appel en CCS Bard College.

In het najaar van 2015 werd de tweede Curatorial Fellowship toegekend aan alumni Inga Laca (studielichting CP 2014/2015). Gedurende één jaar doet zij onderzoek naar nieuwe vormen van publieksbenadering, vanuit de praktijk van de curator. Daarnaast houdt zij zich bezig met de organisatie van onderzoeksseminars voor de nieuwe deelnemers van het Curatorial Programme en ontwikkelt zij een publieksprogramma voor de Appel arts centre rond het thema 'How Institutions Think'.

Gallerist Programme (GP)

Het Gallerist Programme is voorafgaand aan studiejaar 2015/2016 definitief beëindigd. De uitdagingen van het programma, die in het verlengde liggen van de commerciële aspecten van de kunstsector, versus de non-profit wereld waarin de Appel verkeert, bleken keer op keer te compliceren om tot een bevredigend resultaat te leiden. Hiernaast heeft de Fair Galleries als belangrijke partner de samenwerking met de Appel arts centre in de loop van 2015 opgezegd, omdat zij finaal geen rol van betekenis voor zichzelf kon definiëren. Wellicht is het Gallerist Programme qua timing te vroeg geïnitieerd, en verdient het concept navolging in een latere tijdsperiode en onder andere 'vleugels' om tot wasdom te komen. Overigens werden onderdelen van het Gallerist Programme opgenomen in het studiejaar 2015/2016 van het Curatorial Programme.

Bibliotheek en archief

Sinds 1975 houdt de Appel een onderzoeks- en referentiebibliotheek en een archief bij. De bibliotheek telt circa. 10.000 titels en is evenals het archief sterk verbonden aan de geschiedenis van de Appel, de kunstenaars die er exposeerden en het Curatorial Programme. De kunstcollectie is grotendeels ontstaan door giften van kunstenaars of zijn relictten van kunstenaarsprojecten. De bibliotheek en het archief van de Appel trekken bezoekers en gebruikers van over de hele wereld, voor kunsthistorisch onderzoek of een inspirerende zoektocht. Geregeld nemen kunstenaars en curatoren het archief en de bibliotheek als uitgangspunt om tentoonstellingen en performances te maken.

De deelcollecties van de bibliotheek zijn gerelateerd aan tentoonstellingen en aandachtsgebieden van de Appel arts centre en betreffen catalogi, monografieën, kunstenaarsboeken en archiefmateriaal. De archiefcollecties worden momenteel gedigitaliseerd; fragmenten van de video- en audiocollectie zijn toegankelijk via de website.

Sinds de bibliotheek vaste openingstijden heeft voor het publiek groeit het aantal bezoekers en onderzoekers. De bibliotheek is open voor het publiek op dinsdag en woensdagmiddag van 14.00-16.00 uur. In 2015 kwamen er 781 bezoekers in de bibliotheek die gezamenlijk 364 uur verbleven.

De bibliotheek en het archief hebben flink bijgedragen aan de programmering, met diverse presentaties, tentoonstellingen, lezingen en events. Het levend verleden van de Appel verschijnt op allerlei manieren. Binnenshuis, in LocusSolus, in de tentoonstellingen en in de bibliotheek, én buitenshuis, in publicaties en tentoonstellingen van andere instellingen.

Tijdens de bijeenkomsten met als titel How's your research werden onderzoekers die in hetzelfde onderzoeksgebied bewegen bij elkaar gebracht om kennis te delen.

De bibliotheek en het archief hebben flink bijgedragen aan de programmering, met diverse presentaties, tentoonstellingen, lezingen en events. Het levend verleden van de Appel verschijnt op allerlei manieren. Binnenshuis, in LocusSolus, in de tentoonstellingen en in de bibliotheek, én buitenshuis, in publicaties en tentoonstellingen van andere instellingen.

Tijdens de bijeenkomsten met als titel How's your research werden onderzoekers die in hetzelfde onderzoeksgebied bewegen bij elkaar gebracht om kennis te delen.

Samenwerkingen, bruiklenen en giften

De bibliotheek werkt samen met de bibliotheek van de Rijksakademie. Gedurende 2015 werd Hetty Huisman uitgenodigd om presentaties te maken in beide instellingen.

Tijdens de Museumnacht werd samengewerkt met de Rietveld Academie, afdeling beeld en taal. Deze samenwerkingen zullen voortgezet worden. Emma Panza was in 2015 werkzaam in het archief als resident-researcher met een subsidie van het Mondriaanfonds in de regeling bijdrage praktijkverdieping.

Materiaal van Ulises Carrión werd gebruikt door Vinicius Marquet. Hij organiseerde een offerande voor Ulises Carrión in de Mexicaanse Ambassade in Den Haag. In de Hallen in Haarlem werd een video van Ulises Carrión uit de Appelcollectie getoond tijdens O, MUZE! Ook werd materiaal van Ulises Carrión gebruikt in de presentatieruimte Rongwong door Arnisa Zeqo. Divers materiaal

over Ulay (Uwe Laysiepen) werd aangevraagd door Ulay zelf en Shirn Kunsthal, Frankfurt. In het Van Abbemuseum werd materiaal uit het archief gebruikt voor de presentatie Performance Art in Eastern Europe. In verschillende media werd archiefmateriaal gepubliceerd, waaronder de oevrecatalogus van Carolee Schneemann, Kinetic Painting, Museum der Moderne, Salzburg, 2015.

Marijke van der Wijst, vriendin van Wies Smals oprichter van de Appel, schonk drie dozen met Ansichtkaarten aan het archief van de Appel. Deze ansichten werden door kunstenaars aan Wies Smals gestuurd. Deze gift is gepresenteerd in de tentoonstelling Dear Weis in LocusSolus. Tijdens de intieme opening van deze tentoonstelling hebben verschillende oud-medewerkers van de Appel toegezegd hun bescheiden aan het archief van de Appel te schenken.

Overzicht medewerkers en bestuur

Artistiek adviseur

Marc-Olivier Wahler

Directie

Lorenzo Benedetti

Directeur

Renée Jongejan

Zakelijk leider

Bestuur

Alexandra van Huffelen

Voorzitter (directeur

Gemeentelijk Vervoerbedrijf
Amsterdam)

Wouter Han

Penningmeester

(Managing Director & Co-
head van Lazard Benelux)

Suzanne Oxenaar

(creatief directeur

Lloyd Hotel & Culturele
Ambassade)

Benno Tempel

(directeur Haags

Gemeentemuseum)

Hermine Voûte

(partner Loyens & Loeff
advocaten)

Gastcuratoren

CP deelnemers 2014/2015

Curatoren Spell to Spelling

** Spelling to Spell / Your

Time Is Not My Time

Studieprogramma's

Nathalie Hartjes (u.d.

28.02.2015)

Coördinator Gallerist

Programma

Suzanne Wallinga (i.d.

13.04.2015, u.d. 31.12.2015)

Coördinator Gallerist

Programme

Arianne Kamsteeg

Assistent Coördinator

Gallerist Programma

Saskia van der Kroef

Coördinator Curatorial

Programme

Rieke Vos (i.d. 17.08.2015,

u.d. 31.12.2015)

Interim Coördinator

Curatorial Programme

Cathelijne Tiel

(stagiaire)

Guus van Engelshoven

Curator Public Programme,

Research & Publications

Marijke Phoa

(stagiaire)

Helena Stork

(stagiaire)

Renata Cervetto (u.d.

31.08.2015)

Curatorial Fellowship

Inga Lāce (i.d. 01.09.2015)

Curatorial Fellowship

Bibliotheek & archief

Nell Donkers

Beheerder Bibliotheek &

Archief

Ira Kobalchuk

(stagiaire)

Aleksey Rousanov

(stagiair)

Jacquine van Elsberg

(vrijwilliger)

Jan van Geem (vrijwilliger)

Camie Karstanje

(vrijwilliger)

Robin Kouwenhoven

(vrijwilliger)

Oceane Maialen Tur

(vrijwilliger)

Anna Martirosjan

(vrijwilliger)

Remco de Vries

(vrijwilliger)

Joao van Zelst

(vrijwilliger)

Productie

Tony Hofman

Productieleider

Arianne Kamsteeg

Assistent productieleider

Tamara Breugelmans

(stagiaire)

Educatie

Mirjam van Belzen

coördinator ART-ViSiT

Suzanne de Bruin

Coördinator ART-ViSiT

Marketing & publiciteit**Marieke Isth**Coördinator Marketing &
Publiciteit**Gerbrand Korevaar**

Copywriter

Yannick Cappon

(stagiaire)

Inanna De Cozen

(stagiaire)

Roos Duijnstee

(stagiaire)

Office management**Sarah Dekker** (u.d.

31.05.2015)

Arianne Kamsteeg (interim)**Fanny Kuitenbrouwer** (i.d.

01.09.2015)

Financiën**Harriet in 't Veld**

Boekhouder

Beheer & Receptie**Anna Andersson**Medewerker Beheer &
Receptie**Remco de Vries**

Medewerker Beheer &

Receptie

Sophie Dogterom**Roos Duijnstee****Suzanne Knip-Mooij****Carmen Muskee****Stefanie Schenk****Céline Talens****Josine Timmer****Menno Vuister****Fotografie****Cassander Eeftinck****Schattenkerk****Techniek****Sjoerd Tim & team**

Opbouw

tentoonstellingen